

Sygn. akt II PK 134/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. D.
przeciwko Szpitalowi Wojewódzkiemu we W.
o nagrodę jubileuszową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 lutego 2014 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych we W.
z dnia 23 stycznia 2013 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną**
- 2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 900 zł (dziewięćset) tytułem kosztów zastępowania procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 24 lutego 2012 r. Sąd Rejonowy we W. odrzucił skargę pozwanego - Szpitala Wojewódzkiego we W. o wznowienie postępowania

zakończony wyrokiem Sądu Rejonowego we W. 23 kwietnia 2010 r., w sprawie o sygn. akt. ... 66/10, w którym to Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.995,27 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 września 2009 r. do dnia zapłaty tytułem nagrody jubileuszowej. Pozwany reprezentowany był w postępowaniu przez pełnomocnika ustanowionego przez Dyrektora Szpitala Wojewódzkiego we W.

Na skutek zażalenia Szpitala Wojewódzkiego we W. Sąd Okręgowy we W. postanowieniem z 15 czerwca 2012 r. uchylił zaskarżone postanowienie w całości i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu we W. do rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Wyrokiem z dnia 16 października 2012 r. Sąd Rejonowy we W. uchylił wyrok Sądu Rejonowego we W. - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 kwietnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt ... 66/10, zniósł postępowanie przeprowadzone w niniejszej sprawie od dnia 18 marca 2010 r.; oddalił powództwo i zasądził od powoda B. D. na rzecz pozwanego Szpitala Wojewódzkiego we W. kwotę 2.350 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego Szpitala kwotę 10.995,27 złotych brutto wraz z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od dnia 2 lutego 2012 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia wypłaconego powodowi na podstawie zaskarżonego orzeczenia. Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w pierwszej kolejności było ustalenie, że skarga o wznowienie postępowania została oparta na ustawowej podstawie wynikającej z art. 401 pkt 2 k.p.c. W dalszej kolejności Sąd zbadał kwestię reprezentacji strony pozwanej w postępowaniu zakończonym wyrokiem o sygnaturze ... 66/10. W ocenie Sądu za oczywiście błędne uznać należało twierdzenie powoda o prawidłowej reprezentacji Szpitala Wojewódzkiego we W. przez pełnomocnika procesowego ustanowionego przez powoda. W konsekwencji rozważania Sądu koncentrujące się na analizie prawnej art. 210 k.s.h., art. 3¹ § 1 k.p. oraz dwóch cytowanych przez obie strony orzeczeń Sądu Najwyższego doprowadziły do konkluzji, że pozwany w toku postępowania w sprawie ... 66/10 nie był prawidłowo reprezentowany, a jedynym organem uprawnionym do reprezentacji Szpitala Wojewódzkiego we W. jest Marszałek Województwa.

Wyrokiem Sądu Okręgowego we W. z dnia 23 stycznia 2013 r. oddalono apelację powoda do wyroku Sądu pierwszej instancji z dnia 16 października 2012 r. Sąd Okręgowy nie dopatrył się błędu Sądu pierwszej instancji w kwestii reprezentacji pozwanego Szpitala Wojewódzkiego we W. przez Marszałka Województwa. Odnosząc się do zarzutu dotyczącego zasadności powództwa o zapłatę nagrody jubileuszowej, w ocenie Sądu Okręgowego świadczenie takie powodowi, jako osobie kierującej zakładem opieki zdrowotnej, nie przysługiwało. Wskazują na to wyraźnie przepisy ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi. Z zapisu art. 5 ust. 1 wynika jednoznacznie, że kierownikom zakładów opieki zdrowotnej przysługuje wyłącznie wynagrodzenie miesięczne. Zgodnie z art. 5 ust. 3 może być im przyznana nagroda roczna oraz z art. 12 ustawy — odprawa w związku z odwołaniem ze stanowiska. Należy zgodzić się ze stanowiskiem judykatury, że nagroda jubileuszowa ma charakter wynagrodzenia, jednakże z całą pewnością nie jest to wynagrodzenie miesięczne. Nie można przyjąć, że przysługuje ona z mocy art. 5 ust. 2 czyli jako świadczenie dodatkowe, albowiem takie świadczenia mogą być przyznane osobom wymienionym w art. 2 pkt 1-4 ustawy, a do nich nie należą kierownicy wymienieni w art. 2 pkt 10. Sąd wskazał również, że ustawa kominowa stanowi *lex specialis* w stosunku do innych aktów prawnych dotyczących zasad zatrudniania i wynagradzania kierowników zakładów opieki zdrowotnej, a zatem również w stosunku do ustawy o zakładach opieki zdrowotnej czy obecnie obowiązującej ustawy o działalności leczniczej. Sąd Rejonowy nie dopuścił się uchybień, które w świetle art. 379 k.p.c. in fine mogłyby skutkować nieważnością postępowania. Nadto logicznie i rzetelnie uzasadnił swe stanowisko, powzięte na podstawie dostatecznego wyjaśnienia okoliczności sprawy.

W skardze kasacyjnej powód podniósł naruszenie następujących przepisów: art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o samorządzie województwa (Dz.U. Nr 142, poz. 1590) poprzez błędną interpretację polegającą na uznaniu, że przepis ten stanowi podstawę zwierzchnictwa służbowego marszałka województwa wobec kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej; - art. 43 ust. 3 powołanej wyżej ustawy poprzez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o samorządzie województwa obejmuje

zakresem normowania samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej, czyli osobę prawną, podczas gdy zakresem normowania wskazanego przepisu objęte są wyłącznie jednostki organizacyjne utworzone przez samorząd województwa w celu wykonywania jego zadań nie mające osobowości prawnej; - art. 3¹ § 1 k.p. poprzez błędną wykładnię, co doprowadziło do uznania, iż marszałek województwa jest podmiotem generalnie uprawnionym do dokonywania za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w sporach ze stosunku pracy pomiędzy kierownikiem samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej a przez to jest uprawniony do udzielenia pełnomocnictwa procesowego w imieniu pozwanego w postępowaniu przed sądem w niniejszej sprawie; - art. 43 ust. 3 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o samorządzie województwa poprzez uznanie, iż przepis ten jest podstawą zwierzchnictwa służbowego marszałka województwa w sprawach z zakresu prawa pracy wobec kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej z uwagi na fakt, iż samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej nie jest wojewódzką samorządową jednostką organizacyjną; - art. 44 ust. 2 z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 14, poz. 89) i art. 41 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o samorządzie województwa poprzez uznanie, że ustawowe kompetencje wobec kierownika zakładu opieki zdrowotnej wykonuje marszałek województwa, podczas gdy organem uprawnionym do wykonywania tych czynności jest zarząd województwa; - art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2008 r. Nr 223, poz. 1458) poprzez jego całkowicie błędną interpretację, co doprowadziło do przyjęcia przez Sądy, iż w sporze pracowniczym pomiędzy kierownikiem samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej a tymże zakładem, reprezentantem zakładu przed sądem może być marszałek województwa w ramach „odcinkowej zdolności prawnej”; - art. 5 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. z 2000 r. Nr 26, poz. 306) w związku z art. 62a pkt. 1 u.z.o.z., poprzez błędne przyjęcie, że nagroda jubileuszowa stanowi świadczenie dodatkowe określone w § 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego wykazu świadczeń dodatkowych, które mogą być przyznane osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi, oraz trybu ich przyznawania (Dz.U. Nr 14, poz. 139).

Ponadto w skardze kasacyjnej powód powołał się również na naruszenie przepisów postępowania: - art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez pozbawienie strony możliwości obrony swych praw poprzez pominięcie zawnioskowanych przez powoda dowodów jako nieistotnych dla sprawy i złożonych po terminie; - art. 217 § 2 k.p.c. w związku z art. 381 k.p.c. i 382 k.p.c., art. 233 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 207 k.p.c. poprzez pominięcie dowodów z dokumentów urzędowych - wyroków Sądu Okręgowego w B. (sygn. akt: VI Pa 103/12) i Sądu Okręgowego w W. (sygn. akt VII Pa 14/10) mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, co doprowadziło do naruszenia zasady prawny obiektywnej i błędnego przyjęcia, że dowody te nie mają znaczenia dla niniejszej sprawy oraz pominięcie wniosku dowodowego powoda o przeprowadzenie dowodu z nagrania rozmowy telefonicznej, co doprowadziło do naruszenia zasady prawdy obiektywnej i nierozpoznania istoty sprawy, a w szczególności nieuprawnionego przyjęcia, że wniosek pozwanego o wznowienie postępowania został złożony z zachowaniem ustawowego terminu; - art. 401 pkt 2 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd, że istniała podstawa do wznowienia postępowania z uwagi na nieprawidłową reprezentację strony pozwanej w postępowaniu sądowym, podczas gdy pozwany był prawidłowo reprezentowany w postępowaniu i nie było podstaw do wznowienia postępowania z uwagi na brak ustawowej przesłanki. Wskazując na powyższe, powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W. z dnia 23 stycznia 2013 r., sygn. akt. ... 57/12 w całości, a także uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego we W. z dnia 16 października 2012 r., sygn. akt ... 385/12 i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu we W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa sądowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona. Zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu ma interpretacja przepisów tzw. ustawy kominowej (ustawa z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami

prawnymi, j.t. Dz.U. z 2013 r., poz. 254 – dalej ustawa). Z przepisu art. 2 pkt 10 ustawy jednoznacznie wynika, że ma ona zastosowanie do kierowników samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. Pozostaje to w korelacji do regulacji art. 1 pkt 16 ustawy stanowiącego, że ustawa ma zastosowanie do samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. W świetle art. 5 ust. 1 ustawy osobom, o których mowa w art. 2, niezależnie od podstawy nawiązania stosunku pracy lub rodzaju umowy cywilnoprawnej stanowiącej podstawę zatrudnienia przysługuje, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3 wyłącznie wynagrodzenie miesięczne. Z przepisu zaś art. 5 ust. 2 wynika, że osobom, o których mowa w art. 2 pkt 1-4 mogą być przyznane świadczenia dodatkowe. Stanowisko powoda nie mieści się w grupie stanowisk wymienionych w tym przepisie. Wynika więc z tego, że przysługuje mu wyłącznie wynagrodzenie miesięczne. W skardze kasacyjnej powód kwestionuje ustalenie, że ustawowa nagroda jubileuszowa jest świadczeniem dodatkowym. W tej kwestii należy uwzględnić uregulowania zawarte w art. 11 ustawy oraz w Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowego wykazu świadczeń dodatkowych, które mogą być przyznane osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi, oraz trybu ich przyznawania (Dz.U. Nr 14, poz. 139). Zgodnie z § 1 rozporządzenia ma ono zastosowanie do osób, o których mowa w art. 2 pkt 1-4 ustawy. Wśród świadczeń dodatkowych jest wymieniona nagroda jubileuszowa przyznawana nie częściej niż co 5 lat. Może więc zostać przyznana jedynie osobom wymienionym w art. 2 pkt 1-4 ustawy. Zasadnicze znaczenie dla definicji świadczenia dodatkowego ma jednak przepis art. 11 ust. 1 ustawy. Zgodnie z nim świadczeniami dodatkowymi są świadczenia bytowe, socjalne, komunikacyjne oraz ubezpieczenia majątkowe inne bądź wyższe niż ustalone w regulaminach wynagradzania, zakładowych i ponadzakładowych układach zbiorowych pracy oraz w odrębnych przepisach. Tak więc świadczenie dodatkowe to świadczenie inne bądź wyższe niż wynika to z przepisów prawa pracy, a ponadto nie może ono przysługiwać *ex lege* – musi zostać przyznane (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2008 r., III PK 35/08, OSNP 2010 nr 11-12, poz. 130). Wynika z tego, że nagroda jubileuszowa wynikająca z przepisów ustawy nie jest świadczeniem dodatkowym w rozumieniu ustawy kominowej. Wskazać nadto należy, że przepisy ustawy, w tym art. 5, mają

charakter ściśle bezwzględnie obowiązujący (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2003 r., I PK 290/02, OSNP 2004 nr 17, poz. 299) oraz *lex specialis* w stosunku do przepisów przyznających prawo do nagrody jubileuszowej. W związku z powyższym należy odpowiedzieć na pytanie, czy nagroda jubileuszowa mieści się w pojęciu „wynagrodzenia miesięcznego” użytego przez ustawodawcę w przepisie art. 5 ust. 1 ustawy. Odpowiedź jest oczywista – nagroda jubileuszowa, choć należy przyjąć o jej wynagrodzeniowym charakterze, nie jest z całą pewnością składnikiem wynagrodzenia miesięcznego, co wynika wprost z wykładni językowej. Nie można bowiem zasadnie twierdzić, że nagroda jubileuszowa przysługująca w 5 letnich okresach czasowych mieści się w pojęciu wynagrodzenia miesięcznego. Na tej podstawie należy przyjąć, że ustawowa nagroda jubileuszowa ustanowiona art. 62a ustawy o zakładach opieki zdrowotnej nie przysługuje kierownikowi samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej ze względu na ograniczenie wynikające z przepisu art. 5 ust. 1 ustawy (por. glosę A. Rzeteckiej - Gil do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2008 r., III PK 35/08, LEX/el. 2009). W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2005 r., II PK 289/04 (OSNP 2006 nr 5-6, poz. 77). Tak więc kierownikowi samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej oprócz wynagrodzenia miesięcznego może zostać przyznana (fakultatywnie) jedynie nagroda roczna oraz odprawa w razie odwołania ze stanowiska (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2006 r., I PK 106/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 183).

Nie jest także zasadne stanowisko powoda dotyczące naruszenia przepisu art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych. Argumentem podnoszonym przez skarżącego powoda na okoliczność błędnej interpretacji przepisu art. 7 pkt 3 ustawy o pracownikach samorządowych, zostało wskazanie, że „w rozważaniach Sądów obu instancji całkowicie pominięto kwestię organu wykonawczego województwa”. Niezrozumiałym jest powyższe twierdzenie, przyjmując literalne brzmienie przepisu art. 7 pkt 3 ustawy o pracownikach samorządowych, który wprost wskazuje na Marszałka Województwa, jako uprawnionego do dokonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do kierowników samorządowych. Ponadto skarżący całkowicie ignoruje (od początku postępowania) zapis postanowienia § 7 ust. 4 i 5 Statutu Szpitala

Wojewódzkiego we W. Zgodnie z jego treścią (ust. 4) - „Z Dyrektorem Szpitala nawiązuje się stosunek pracy na podstawie powołania, umowy o pracę, albo zawiera z nim umowę cywilno-prawną”. Z kolei zgodnie z ust. 5 - „Uprawnienie, o którym mowa w ust. 4 oraz inne czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do Dyrektora Szpitala wykonuje Marszałek Województwa [...]”. Statut ten stanowi źródło prawa pracy w rozumieniu przepisu art. 9 k.p., w takim zakresie w jakim odnosi się do regulacji pracowniczych, a do takich niewątpliwie zalicza się uprawnienie Marszałka do podejmowania wszelkich czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektora szpitala. Mając na uwadze art. 3¹ § 1 k.p. stwierdzić należy, że za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba. Pod pojęciem „dokonywanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy”, należy rozumieć dokonywanie wszelkich czynności prawnych z tego zakresu, w tym czynności procesowych. Z kolei „organ zarządzający jednostką” może być jednoosobowy lub wieloosobowy i mieścić się w strukturze organizacyjnej danej jednostki organizacyjnej bądź nie być jej organem. O tym, kto występuje w roli osoby lub organu dokonującego za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p. decydują przepisy prawa, statuty bądź innego rodzaju regulacje wewnątrzzakładowe. W konsekwencji w sporach z zakresu prawa pracy o kompetencji do działania za danego pracodawcę (w jego imieniu) i udzielania pełnomocnictwa procesowego decyduje sposób ukształtowania (określenia kompetencji organów i osób) upoważnienia do dokonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy. Inaczej rzecz ujmując, krąg osób upoważnionych do działania za danego pracodawcę i udzielania pełnomocnictwa procesowego w sprawach z zakresu prawa pracy wyznaczany jest na podstawie art. 3¹ k.p., co wynika z subsydiarności regulacji prawa procesowego względem rozstrzygnięć prawa materialnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2001 r., I PZ 9/01, OSNP 2003 nr 7, poz. 180)”. Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu drugiej instancji w kwestii reprezentacji, podkreślając, że proces cywilny opiera się na zasadzie kontradyktoryjności, a zatem muszą w nim uczestniczyć dwie strony, a nie jedna strona tocząca spór z samym sobą. Niewątpliwie sprawa wywołana

pozwem wniesionym przez dyrektora szpitala, który nie był odwołany, a nadal pełnił stanowisko Dyrektora Szpitala, który w chwili wytoczenia powództwa we własnej sprawie upoważnił pełnomocnika do działania w imieniu samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej narusza zasadę kontrydiktoryjności. W takiej sytuacji procesowej ewidentnie ta sama osoba nie może występować po dwóch przeciwstawnych „stronach” procesu: raz w roli powoda - pracownika, raz w roli reprezentanta pracodawcy. W przypadku „kolizji” wynikających z tożsamości personalnej po stronie powodowej i osoby upoważnionej do reprezentowania pracodawcy – zgodnie z art. 3¹ § 1 k.p. w związku § 7 ust. 4 i 5 Statutu Szpitala Wojewódzkiego we W. w związku z art. 9 k.p. właściwym podmiotem do reprezentowania pracodawcy w stosunkach pracowniczych z kierownikiem samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej był marszałek województwa. Tym samym marszałek województwa winien być wezwany do udziału w sprawie w celu zastępowania Szpitala w procesie przeciwko jego kierownikowi. Mając powyższe na uwadze bezzasadny okazał się zarzut naruszenia art. 401 pkt 2 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd, że istniała podstawa do wznowienia postępowania z uwagi na nieprawidłową reprezentację strony pozwanej w postępowaniu sądowym.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia prawa proceduralnego, należy wskazać, że z uzasadnienia skargi kasacyjnej nie wynika, co oprócz naruszenia zasady prawdy obiektywnej zarzucane jest obu sądom. Trudno doszukać się również naruszenia powoływanej zasady przez sądy powszechne orzekające w niniejszej sprawie. Powód aktywnie uczestniczył w procesie, składał szereg wniosków dowodowych (z dokumentów) i zeznań. Świadców, którzy mieli potwierdzić prawdziwość jego twierdzeń, co do terminu dowiedzenia się przez marszałka województwa o wypłacie nagrody jubileuszowej, co miało mieć istotny wpływ na rozpoczęcie terminu do wniesienia skargi. Powód na rozprawie cofnął wniosek o przeprowadzenie zeznań z zawnioskowanych świadków. Tym samym, argumentacja sądu drugiej instancji wskazująca na fakt bycia przez powoda osobą o wyższym wykształceniu oraz posiadającym większą wiedzę i wyższą świadomość wydaje się uzasadniać przyjęte stanowisko. Nie jest bowiem tak, że powód pozostawał w procesie podmiotem biernym wymagający wsparcia ze strony sądu

orzekającego w sprawie, a aktywność procesowa powoda wskazuje, że doskonale zdawał sobie sprawę z możliwości powołania lub cofnięcia określonych wniosków dowodowych. Zgodnie z treścią art. 5 k.p.c. „W razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych”. Z art. 5 k.p.c. nie wynika powinność sądu o charakterze ogólnego obowiązku do udzielania w każdym wypadku pouczeń osobom stającym przed sądem, tylko dlatego, że występują bez zawodowego pełnomocnika. Udzielenie pouczenia musi być w danej sytuacji uzasadnione, zależy od oceny i uznania sądu. (ACa 570/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 października 2012 r., LEX nr 1238239).

Z tych względów orzeczono jak w sentencji wyroku.